

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
binnenland bij vooruitbetaling . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.05

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » - 0.08
» » » 3000 » - 0.07

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VANZUYLEN, 7a Heerengracht of aan den Wvd Secretaris, H. L. VORSTENBOS, 42 Witte de Withstraat, beiden Den Haag.

Voor de Administratie, ook wat betreft Abonnement en Verandering van woonaaplats, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 212 Riouwstraat, voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— Jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50) ZIJ die f 5 of meer contribueeren of een gift in één schenken van f 100, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Weekblad toegezonden.

De ondergeteekende
wonende te _____ wenscht
donateur-trice
lid _____ te worden der Vereeniging „Oost
en West” tegen een jaarlijksche contributie van
f _____ den 190
Handteekening:
Straat of gracht: _____

Inhoud van dit nummer.
Mededeelingen. — Boeatan. — Eene Conférencière over Java. — Weekoverzicht. — Oost-Indische Berichten. — West-Indische Berichten. — Van Vreemde Koloniën. — Vervolg van de oorzaken van den achteruitgang van den Javaan en de middelen om dien te stuiten. — Boekbespreking. — Voornaamste inhoud van Nederlandsch-Indische Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Mail. — Feuilleton.

Mededeelingen.
I. Van het Dagelijksch Bestuur:
Bij het afdrukkan van het Jaarverslag in n.º 8 van die K. W. waren de namen van de Hoofdbestuurleden, die dit Verslag hebben onderteekend, geheel onjuist opgegeven. Zij hadden moeten zijn:
Mr. H. Smeenge Amsterdam.
W. van Esveld Arnhem.
J. Jonker Apeldoorn.
Mevr. A. van Hengst-Haus Breda.
F. P. L. van Driel
Mevr. N. van Zijl—Tromp, *Presidente*.
G. P. H. H. Gonggrijp, *Penningmeester*.
L. P. F. Schimpf, *Secretaris*.
G. A. Scherer, *Vice-President*.
Mevr. M. ten Bosch—Bosscher
J. L. Pierson Nijmegen.
Mr. D. Fock Rotterdam.
D. F. Romein *2e Secretaris* Utrecht.

II. Van de Administratie:
De administrateur van ons blad, de heer VAN DER ZIJL, is verhuisd naar de Riouwstraat 212.

FEUILLETON.

Audiëntie van den opperkoopman te Nangasaki Hendrik Dijkman bij den keizer van Japan te Jedo op den 6n April 1701.

Het opperhoofd van het Nederlandsche handelsetablissemēt te Nangasaki behoorde ieder jaar eene reis naar Jedo te maken, ten einde hulde aan den Keizer te brengen, zoodrae geschenken aan te bieden.
De in 's Rijks archief zich bevindende dagregisters houden o. a. ook van die bezoeken zeer nauwkeurig aantekening en zoo leest men bijvoorbeeld op den datum van 6 April 1701 het volgende over de audiëntie aan den opperkoopman Hendrik Dijkman verlend:
„Tegen den middag werd hij door een der gouverneurs van Nangasaki „nijt de vertoufzaal gehaald en door dezelve wijze op majesteit ter audiëntie gebragt, aldaar na de Japanse van de heeren overlyt geroepen, hollande capitein, waarop mijn hooft tot de grond nederbukte, waarmede 't compliment van begroeting gedaan en de schenkeage overlevert was; van daar vertrok ik na de vertoufzaal, alwaar van de nederlanders, en alle die daar present waren waer de audiëntie geluk gewenscht wierden, kort daar na kwame beide heere commissarisse en de nangasakkeze gouvern. mij aldaar ook van gelijke met de erlangde audiëntie fliteeren en belasten, dat wij nog niet moeste vertrekken, maar zo lang wagten tot dat ze vernome hadden of H. Majesteit ons nog nader bij hem wilde laten honden; het duurde niet lang daarna of die heere kwame opperhoofd benevens de verdere nederlanders afhalen, gelide ons een groot stuk weegs door verschillende verrekken heen tot in een gaanderijte.

„BOEATAN”.

Zoals reeds in ons Jaarverslag vermeld werd, is 't «Boeatan», ons tentoonstellings- en verkooplocaal, in de eerste vier maanden van zijn bestaan naar wensch gegaan. Door zijn gunstige ligging en doelmatige inrichting, mag 't zich, als nieuwigheid, in de belangstelling van het publiek verheugen; voor het mooie étalage-raam staan dikwijls vele kijkers van allerlei slag, waaronder verscheidene, voor wie de meeste dier Indische werkstukken zoovele openbaringen zijn; menigeen treedt dan binnen om er meer van te zien en te hooren, om het een of ander, dat hem aantrekt, te koopen, of om eene op ondervinding gegronde aanwijzing of opmerking ten beste te geven.

Het doel ook van dit onderdeel van «Oost en West»: te onderzoeken op welke wijze de Ned-Indische huisnijverheid, kunstnijverheid en industrie het best, ten bate van den Inlander ginds, bevorderd kan worden, zal zodoende, naar wij hopen, door algemeene samenwerking, langzamerhand bereikt worden, vooral nu ook uit Indië zelf van verschillende kanten meer en meer bewijzen komen van sympathie en medearbeid, van behoefte aan gedachtenwisseling en gemeenschappeljk overleg, want dit zijn de wegen, die tot het doel moeten leiden. Zoo kregen wij dezer dagen, door belangstellende tusschenkomst eener bekende weldoester, uit Suriname proefjes van allerlei nijverheid en huisnijverheid in hare omgeving vervaardigd; uit Oost-Indië o. a. van den Regent van Grissee, een volledig stel stalen, met prijsopgaven, van de tjdens en tongkets, welke in zijn gewest worden geweven, en die ook voor Europeesche doeleinden uitstekend te gebruiken zijn; uit Djokja ontvingen wij van bevriende zijde monsters van fraai batikwerk, door een Inlandsche vrouw van hooge geboorte, die er goed van op de hoogte is, uitgezocht, en proeven van lederwerk, vervaardigd door bekwaame wajong-koelit-snijders en -schilders, onder toezicht eener niet alleen in positie, maar ook in ontwikkeling en smaak hoogstaande Europeesche dame; van de Sangi-eilanden verscheidene stukken van het bekende, mooie kofwoefsel, doosjes met smaakvolle kralen-versiering, strooken van fijn krawangan-werk en ook drie kisten met zuivere arrowroot, onder zorgvuldige leiding van de volijverige toezender bereid; eene proeve van bamboe-meubelen uit Magelang, van vlechtwerk en krawangan uit Billiton, zelfs van weefsels uit Lettie, door bemiddeling van een belangstellend Inlandsch vaccinateur. Ook is de eerste bezending aangekomen, door den heer W. O. J. Nieuwenkamp, op zijn reis door Java voor ons uitgezocht en opgekocht. Hij schrijft ons 15 Maart j. l. uit Soerabaja: «Morgen vertrek ik naar Bali en begint mijn eigenlijke reis pas. «Ik hoop van daar veel moois te kunnen zenden». — Ik heb reeds veel belangrijks gezien en zal dat alles nader beschrijven, o. a. batikken te Batavia, weven te Buitenzorg, pottenbakken te Plered, hoedenmaken en pottenbakken, te Tangerang”. Heerlijk studie-materiaal zal dat alles zijn!

Hier werd men naar rang en onderdom van jaren opgesteld en van daar gelid door een der gouverneurs van Nangasaki en den oppertolk van Decima naar het vertrek van Zijne Majesteit, alwaar ter rechte zijde, ongeveer twee maten van ons de Keijzer achter een jalosijnmat zat, waar nevens digt aan d' maten verschillende papen, die met roode en groote zyde rokken gekleed waren; nevens voorz. papen sat 's Keizers minjon den ordinar rixraad Jannogi Sauwake Wano C^s en nog een jongheer, wiens naam ons onbekent is; nevens ons, en digt aan voorz. heere zat de gouverneur Itino C^s en den oppertolk Tokbebe, zonder dat er imand meer inde zaal was, als regt tegen ons over daar eenige groote dames, agter de jalosij matten waren; wy daar nedergeseten zynde, wiert door gen. rixraad Wano C^s belast, dat onze mantels zoude afleggen, over end staan, en wat wandelen, 't welk door myn Ed. aan de gouverneur Itino C^s werd geseget, die belaste dat weder aan de oppertolk om te vertalen, 't geen nagekomen en gedaan wierd; kort daar aan wiert er gevraagd of ymant van ons dansen kost, daarop geantwoord van neen, over zulk wierd ons deswegen daar toe ook niet meer gevraagd, maar wel dat den opperchirurgijn Willem Wagemaans en den boekhouder Willem de Man, eens zoude zingen, 't welk in zulk geval een onfatsoenlyk verzoek was, maar om 't respect van zulken magtigen Keijzer niet te beledigen, dorsten niet te reviseeren, soo is door beyde voorn. zulk gedaan; vordens wiert haar gelast dat se malcandere op zijn Hollands int' verbij gaan eens zoude groeten, als mede wedanig de nederlanders, wanneer imant op een verre reys gaat, van malcandere afscheit neme; deze vigieren verthoont hebbende wiert er gevraagd of er geen van ons japans kost spreken, daar op gedient van neen, egter schenen ze daar mede niet voldaan te wesen, maar wren begeerig japans taal van ons te hooren en gerecommandeert vry moedig uijt te spreken, hetgene dat w' konden, al waar't maar een woord of twee; daarop wiert int Japans door den Chirurgijn Willem Wagemaans geseget

Ook kleine groeptentoonstellingen, zooals die verleden week te Amsterdam door ons gehouden van Timoreesch weef-, snij- en vlechtwerk, zijn op zich zelf zeer nuttige studien in het belang van ons streven. Niet alleen, dat zij zullen medewerken om den Nederlanders het mooie van de Indische kunst te leeren zien en begrijpen, maar de commissie-leden, die de bezoekers rondleiden en hen op het een en ander attent maken, hooren daarbij dikwijls zeer juiste opmerkingen en aanwijzingen, die ons werk ten goede kunnen komen, terwijl zij dan tevens ongezocht in de gelegenheid zijn, om het publiek beter in te lichten omtrent hetgeen «Oost en West» beoogt.
En dat dit niet overbodig is, blijkt telkens, o. a. onlangs weder uit hetgeen in het Alg. Handelsblad (avondblad van 11 en 23 April j. l.) onder de rubriek: «Van Week tot Week» door den Part Corr. uit Batavia, geschreven werd waarop wij hier, ofschoon het in hoofdzaak onze Indische Zustervereeniging geldt, toch, in het belang van ons gemeenschappeljk streven, de aandacht wenschen te vestigen. De aanvang daarvan luidt:

«Er worden handen vol geld uitgegeven¹⁾ om den inlander wat meer te laten verdienen, een uiterst nobel streven; jammer maar, dat het middel om daartoe te geraken niet altijd juist gekozen is. Het middel, hier bedoeld, is het aanmoedigen zijner kunstnijverheid door hem financieel te steunen en hetgeen hij vervaardigt aan den man te brengen, om dan in staat te zijn hem nieuwe opdrachten te geven. Een vereeniging, gelijk de Nederlandsche, «Oost en West» geheeten, leidt de kunstenaars en treedt als bemiddelaar tusschen dezen en den koper op, door den laatste in de gelegenheid te stellen op de permanente tentoonstelling, door haar in het leven geroepen, met de producten van inlandsche kunstnijverheid kennis te maken. Met inderdaad groote volharding wordt door genoemde vereeniging naar bereiking van dit doel getracht; hnn, die tijd en hulp tot instandhouding van deze verleenen, komt dan ook slechts groote lof toe. Toch is dit steunen der inlandsche kunstnijverheid desondanks corzaak geworden van het aanmaken van — algemeen gesproken — zulk uiterst bedroevend materiaal, dat er inderdaad in de geheele uitstalling van «Oost en West» nagenoeg geen stuk te vinden is, dat, van inlandsch standpunt beschouwd, gezegwen nog van westersch, op den naam van kunstproduct aanspraak mag maken. Wel ziet de zaal door de wijze, waarop de voorwerpen geëxposeerd worden, er vooral bij kunstlicht zeer aardig uit, maar het geëxposeerde is, in den keper bekeken, uiterst inferieur. Hoe dit komt, laat zich gereedelijk verklaren. Kennis van de inlandsche kunst ontbreekt bij de leiding; ieder voorwerp, dat op den eersten aanblik «wel aardig doet», wordt onmiddellijk tot kunstvoorwerp verheven, zonder dat men zich verder rekenschap vermag te geven, of het ook zoodanig is. De leupe inlander vat dit zeer goed en wie kan hem dat kwalijk nemen? Hij pertert er maar op los en maakt doozjn-gewijs zijn, zoowel van vorm als opvatting, onbeholpen scheppingen aan.»

Dit is o. i. een geheel averechtsche voorstelling. Gaan wij het ontstaan van «Oost en West» in Nederland, nu vijf jaar geleden, na, dan zien wij, dat verschillende personen, die hart hadden voor

¹⁾ Toch zeker niet door de Vereenigingen «Oost en West», die zoowel in Europa als in Indië slechts over een zeer beperkt werkkapitaal te beschikken hebben.

Ohia Jazaent, dat in 't duits is geseget: geeft thee; daarover wiert gelaggen en ook aanstonds thee gebragt en gerecommandeert te ziten; vorders wiert er een borretie met muisjes en divers een landsbanquet voorzien om te eten, ieder voorgezet; onder 't drinken van de thee en 't nuttigen vant banquet wiert 't opperhoofd gevraagd of in hollant en batavia de huysen van steen worden gebouwd, en off dezelve bij lijden van aartbevingen niet instortte, mitsgaders de verheyt van de lande, voornamentlijk hoe veel mijden dat holland van batavia en batavia van japan was meer dergelijke vragen gedaan; dit alles na waarheyt beantwoort hebbende, wiert 't opperhoofd ook gevraagd om wat reden een paruijk nodig; daar op diende, genoodzaakt was om de pijn int hoofd, vernits zonder die, de konw niet kost verdwynen; egter was zijn Majesteit begerig mijn eens zonder deselve te zien; daar op de paruijk afnemende, seyde de Keyser mooyer zonder als met de paruijk verthoone: (1) ten laatste wiert den chirurgyn Wagemaans gelast, dat hij eens verthooneen zoude, hoe dat een kapitayn in zee, wanneer met de viand slaags is, in die fury commandeert, als ook mede hoedanig onse natie, wanneer 't een van haar slave verkurde heeft, daarover bekeven en bestrafte wert, mitsgaders, gevragt, hoe lang de Europeaanse vrouwe zwanger gaan, en op wat wyse de kinderen nog kleyn zijnde, gedragen werden, en dergelyk malle vrage meer, daar wij zelven beschaamt waren; egter wiert door meer genoemde Wagemaans die apenrij, zo veel als hij kost nagebost en die figuren na zijn kennis verbeeld, waarmede schene contentement te hebben gegeven en ons afscheit kregen. Wij buiten de zaal komende vonden de twee heere commissarisse der vreeddelinge en de gouverneur Totomina C^s, die daar tot eens wederkomst ware blijven wagten, om ons weder na buyten te geliden.»

De Keizer zond een heer hen na om het gezantschap de voornaamste vertrekken van het paleis te laten zien, bestaande in zulk een groot aantal «dat we byna daarin verdwaalde».

de Indische kunst en er ook studie van maakten, zich bij de Vereeniging aansloten en een anderderlijke commissie vormden, die zich ten doel stelde: te trachten de Indische Kunstnijverheid op te heffen uit haar verval, dat o. a. op de Nationale Tentoonstelling van Vrouwenarbeid weer zoo bedroevend duidelijk was aan het licht gekomen.

Dat er op de permanente tentoonstelling te Batavia, ook naar den smaak van den Handelsblad-correspondent, zooveel inferieurs ligt, is dus niet, zooals hij 't voorstelt, de schuld van «Oost en West», maar juist het feit, dat er in de laatste tijden zooveel minderwaardig door de Inlanders werd vervaardigd, was een der redenen tot oprichting der Vereeniging, met het doel, om het, door verkeerden, hoewel meestal onwillekeurigen, Europeeschen invloed, bedorvene in algemeene samenwerking, langs verschillende wegen, zoetjes aan weer in het rechte spoor te brengen. Dat hiertoe heel wat studie, overleg en vooral ook geduld en standvastigheid vereischt worden, daarvan zijn onze commissieleden en zeker ook de leden van het bestuur der Indische Vereeniging, wier volharding door den correspondent zoo geroemd wordt, wel het best overtuigd.

Deze correspondent schijnt te meenen, dat «Oost en West» alles, wat zij in haar verkooplokaal een plaats geeft, als een «kunstvoorwerp» beschouwt. Ware hij beter ingelicht, dan zou hij weten, dat bijna het tegendeel het geval is, nl. hoe «Oost en West» dadelijk had willen beginnen met op ieder stuk, dat zij als «kunstvoorwerp» meende te mogen beschouwen, het stempel der vereeniging te zetten, maar hoe zij toen de ondervinding opdeed, dat daartoe de tijd nog niet gekomen is, omdat zoo weinige der nieuwwaangemaakte voorwerpen er voor in aanmerking konden komen. Juist door het in de goede richting aanmoedigen der arbeiders en door het blootstellen hunner thans nog dikwijls onvolmaakte werkstukken aan gezonde critiek, ook van de bezoekers harer verkooplocalen, hoopt «Oost en West» zoowel de kennis als de beoefening van de Inlandsche kunst bij Europeanen en Inlanders te vermeerderen en te verbeteren.

Geheel vergetende, dat «Oost en West» niet alleen de Inlandsche werkers, maar ook — wat misschien nog meer noodig is — het op Indisch gebied bitter weinig ontwikkelde Nederlandsch publiek, zoowel door middel der groeptentoonstellingen met hare beredeneerde catalogi, als door Het Koloniaal Weekblad en andere geschriften, steeds heeft gewezen op het superieure in de oude Inlandsche kunst, gaat die correspondent verder voort:

«Nu zou men verwacht hebben, dat met het pogen om de inlandsche kunstnijverheid op te heffen in de eerste plaats tegelijk getracht zou zijn de daartoe noodige algemeene ontwikkeling den kunstenaar bij te brengen. Iets is in die richting geschied, doch op absoluut verkeerde wijze. Insteede van hem voor te houden het zoo uiterst superieure werk, dat door zijn voorzaten werd gemaakt, heeft men hem Chineseesche en zelfs Europeesche modellen verstrekt, die door hem

Vervolgens kwam men weer in de wachtzaal terug, alwaar het Opperhoofd door de aanwezigen werd geluk gewenscht met de groote eer, die Zyne Majesteit hem had aangedaan, door na de audiëntie nog in diens gewoon vertrek ontvangen te zyn, «maar wat mij aangaad, kan het voor geen een nog reputatiezake extuere, dat zulke grooten Keyser zyn tyt passeert met zulke geringe slegte vrage, en andere maligheden te laten doen, als ons afgevordert is, dat zyn selve schaamt en meer belagglyk als voor deftig gehoude kan werden; het is niet te beseffen, dat zulken grooten vorst in zulke of dergelyken beuselarye vermaak kan scheppen, of ten ware dat Zyn Majesteit zulks ten gevallen van de grote dames heeft gedaan, die agter de jalosij-matten zaten en 't apespel aansagen.»

Na een klein half uur in de wachtzaal verbleven te zyn, verliet men het paleis, om by de ryksraden de geschenken en het «compliment van begroeting» te brengen. Door de secretarissen ontvangen, kreeg het opperhoofd overal by de heeren belet, «die volgens haar voorvegen by den Keyser waren». Zoo kwam onze vertegenwoordiger eerst in den avond by kaarslicht in zyn logement terug «vermoeit van bukken en krupen».

(1) In 1703 was opperhoofd Gideon Tani. Deze schrijft ad 5 April 1704, toen hij een bezoek bracht bij den stadhouder te Jedo, «dat ik mijn kante das eens zoude willen afdoen om binnen aan de juffers, als daartoe begeerig sijnde, verthoont te werden; maar alsoe bedagt was, dit accorderende, dat dan tot meerder maligheden zouden gevergt werden, zoo liet my daarover met beleefthijt excusere, seggende, het geen gewoonte was, wij ons meer dan voor een persoon quamen te ontkleeden, 't welk haar nieuwsgierghijt te meer scheen op te wekken, alsoe er voorts op gevraagd wierd, wie dat waare? daarop ten antwoorde liete dienen, onse vrouwen, waarop dat we binnen eens hertig hoorden laghen. En waeren daarmede voorts vergenoegt.»

uit den aard der zaak niet begrepen werden en dus tot de vervaardiging van ondingen aanleiding moesten geven. Een Hollandsch teekenaar van naam zal thans zelf zijn hulp verleenen, doch 't blijft verzeft.

Wil men hier iets bereiken, dan moet men het heilloos sturen in westerse richting onmiddellijk ter zijde zetten en aanvangen met een grondige studie van het inlandsch ornament — gelijk dit bijv. door Loebër zoo uitstekend voor Timor gedaan werd — om, als men eerst zelf zal weten welke richting moet ingeslagen worden, den inlander te leiden. Er wordt te veel geld uitgegeven, dan dat het bij een «Spielerei», gelijk tot nog toe, blijven mag. Zal inderdaad iets bereikt kunnen worden, dan blijve de zaak niet in handen van eenige liefhebbers, doch worde Regeeringsbemoediging. Zoals zij thans wordt aangevat, streeft men het doel voorbij en is de geheele opzet, met hoeveel ijver en toewijding ook begonnen, ten doode gedoemd. Zij zou den inlander dan meer na dan voordel opleveren; want is de tijd van bestellingen voorbij, door dat de winkeldochters van «Oost en West» te veel in aantal worden, dan is voor hem een bron van inkomsten, die tijdelijk gevloeid heeft, gesloten en voor ander werk staan zijn handen dan verkeerd. En dit zou hoogst te bejammeren zijn. Er is een begin gemaakt, dus volhouden nu, doch — met alle hulde aan hem, die het initiatief nam en deden wat in hun vermogen was — op deugdelijken grondslag gewerkt. Nu kan dit nog: later zal het allicht niet meer mogelijk zijn.

Wordt hier met den Hollandschen teekenaar van naam de heer W. O. J. Nieuwenkamp bedoeld, dan slaat de Bat. Correspondent op daarbij de plank geheel mis, want, zoals onze leden en de trouwe lezers van ons Blad weten, is het den heer N. om precies hetzelfde te doen als onze gewaardeerden — anderen medewerker op Indisch kunstnijverheid-gebied: den heer J. A. Loebër Jr., die door den corr. zoo wordt geprezen Van «Spielerei» kan dus bij «Oost en West» hier noch ginds sprake zijn, al gaat in den beginne natuurlijk alles nog niet zóó vloot, als men zelf wel zou wenschen en van harte hopen wij, dat steeds meer dergelijke «liefhebbers», ook zonder dat zij daartoe eene bezoldigde aanstelling van regeeringswege krijgen, zich zoowel in Europa als in Indië zullen wijden aan deze ernstige zaak, waarvoor wij gezamenlijk ijveren; dan zullen de Indische kunstenaars en nijveren op den duur niet dan puik weer afleveren, omdat zij zelve hun arbeid weer leeren liefhebben, ook doordat het meendeel der koopers het goede werk van het minderwaardige heeft leeren onderscheiden en in dan natuurlijk voor zuivere Indische kunst flinke sommen gelds over zal hebben.

Dat de regeering het streven van «Oost en West» steunt, bewijzen de subsidies aan de beide vereenigingen gegeven, alsook eene, die den heer Loebër in staat stelde om in buitenlandsche musea zijne onderzoekings-studien aan te kunnen en niet het minst de proef tot oprichting van Inlandsche huisvuiltscholen, nog dit jaar door den Regent van Ngawi te nemen. Had onze vereeniging echter niet reeds 5 jaar geleden tot dit een en ander den stoet gegeven, en bleef zij niet krachtig in de ingeslagen richting voortsturen, dan ware het «allicht te laat geweest», want zoals de correspondent terecht opmerkt:

«Nog zijn de nijverheids-centra niet geheel verdwenen, doch zij kwijnen uit gebrek aan behoorlijken afzet, en die is niet gemakkelijk te vinden. Vóór dat de aanmaak in de hand gewerkt wordt, dient eerst zekerheid verkregen te zijn, dat voor het product ook afzet is en deze zekerheid bestaat allerminst.»

Maar daarna keurt hij de hulp, die «Oost en West» ook in deze wil verleenen, af, met de woorden:

zij behoorde zich van zoo iets te onthouden; dit is taak van onze voormannen van den handel, die zeker wel geneigd zullen bevonden worden de zaak te steunen, zoo die praktisch wordt aangepakt.

Daartegenover stellen wij echter de vraag: Waarom hebben die voormannen van den handel dan niet reeds sedert lang deze zaak aangepakt? Hadden zij dit doeltreffend gedaan, dan ware het vervullen dezer moeitelijke taak aan onze Vereeniging bespaard gebleven. En waarom scharen zich diezelfde voormannen nu niet met ijver aan de zijde van «Oost en West»? die iederen practischen raad van bevoegde zijde steeds dankbaar aanneemt en wil helpen ten uitvoer brengen? De veelgeroemde, krante heer L. Jeanpetit is een Franschman! De Nederlandsche Regeering en Nederlandsche kooplieden ondernemen niet licht een zaak, waarvan de levensvatbaarheid niet van te voren met winstcijfers is bewezen. «Oost en West» wil zich nu, als een deel harer taak, beijveren om te trachten van verschillende takken van Indische kunst-nijverheid, huisvuil en industrie op den duur dit bewijs te leveren!

In zijn tweede stuk bespreekt de Handelsbl.-correspondent o. a. ook de onderzoekings- en besprekings-reis van den heer Abendonan, Directeur van O. E. en N., tevens bestuurslid der Ind. Ver. «Oost en West», op sterk afkeurende wijze. Reeds dikwijls werd het gezegd: Het is Ned.-Indië's ongeluk, dat meestentijds al, wat in zijn belang door den een wordt opgezekt, door een ander die nimmer aan opbouwen dacht, zoo spoedig mogelijk wordt afgebroken. Gelukkig zijn er ook fundamente, die tegen zulk sloopingswerk bestand blijven.

In zijn maandelijksche Revue schrijft «De Indische Gids» van Mei onder het hoofd *Overdreven Regeeringsbemoediging*: «Wanneer de zaken in de een of andere richting niet goed gaan, 't) daar denkt men altijd dat zulks zou te verhelpen zijn als van Regeeringswege, maar het meest volmaakte toezicht werd geleverd of de leiding in handen werd genomen. Wij meenen, dat men zich door zoo te redereeren begeeft op een verkeerd weg en het gouvernement eene afwezigheid en almacht toeschrijft, die het niet bezitten kan, en niet behoort te hebben om gezond particulier initiatief niet te dooren.»

Eigenaardig is, dat waar deze correspondent eerst Regeeringsbemoediging het eenige noodige vindt, hij elders naar aanleiding van de reis van den heer A. schrijft:

1) Dat wil hier zeggen dat de Hbl.-correspondent meent dat 't niet goed zou gaan.

«Dat er ernstige pogingen gedaan worden om de inlandsche industrie op te heffen en te steunen, wie zal het laken; er mag echter niet, gelijk geschiedt, naar het scheppen van nieuwe industrieën gestreefd worden, zoo iets is niet de taak van den staat, maar van den particulier.»

Of slaat het eene alleen op de kunst en het ander uitsluitend op de nijverheid? Maar zoo ja, waar is dan hier de juiste grens tusschen deze beide en wie zal die bepalen?

Naar onze meening is eensgezinde samenwerking van Regeering, belangstellende particulieren en belanghebbenden handel, de zekerste en beste manier om zoowel kunst als nijverheid te bevorderen.

Wij laten oordeelvellingen als: «Kennis van de Inlandsche kunst ontbreekt bij de leiding»; «Indië's «Oost en West» telt geen enkele deskundige onder hare bestuursleden»; «een departementchef, die uit den aard der zaak geen deskundige is»; «dat er geen rekening gehouden wordt met de uitkomsten, die de Nederlandsche Koloniale tentoonstellingen hebben opgeleverd», enz. enz., geheel voor rekening van den schrijver, maar wij voelen ons gedrongen deze bespreking niet te eindigen, zonder de opmerking: dat dergelijke alleen afbrekende critiek, als van dezen correspondent, de zaak, die toch ook hij schijnt te willen voortstaan, niet anders dan kwaad kan doen, omdat het meendeel der dagbladlezers in deze aangelegenheid niet zoo ingewijd zijn als de medewerkende leden van «Oost en West», om tot de conclusie te kunnen komen:

De beste stuurlui staan aan wal.

Eene Conférencière over Java.

Den 13en Maart 11. hield de koloniale vereeniging te Rouaan eene bijeenkomst, waarin aan Mevrouw Massieu, de «illustre exploratrice» noemt E. A. haar in de *Dépêche Coloniale* van den 16en d. a. v., het woord werd gegeven om verslag te doen van een, onlangs naar Nederlandsch-Indië ondernomen reis.

We laten hier het in de *Dépêche* opgenomen verslag van deze lezing volgen:

«Het is eerst het land, dat met meesterlijke hand om voor oogen wordt gevoerd. Batavia is een der meest schilderachtige steden, met zijn lange breede, overschaduwde lanen, met zijn rijke woonhuizen met waranda's er voor en om zoo te zeggen te midden van groen en bloemen verdwijnend. Overal in de omstreken is de plantengroei krachtig ontwikkeld, maar het is in den Plantentuin te Buitenzorg, waarvan de roep door heel de wereld gaat, dat de reiziger het meest getroffen wordt door de reusachtige hoogte der boomen en door den rijkdom van het bloemenrijk.

Omtrent de zeden en gewoonten der Javanen gaf mevrouw Massieu belangwekkende bijzonderheden. Het verhaal van een groote lyrische en dramatische voorstelling en van een ontvangst bij den keizer te Soerakarta vielen zeer in den smaak van het publiek.

Maar wat het opmerkelijkst is op Java, dat is de wijze waarop de Hollanders het land besturen en 't in exploitatie brengen. Het bestuur wordt gevoerd door tusschenkomst van erfelijke inlandsche hoofden, die men zorgvuldig heeft gehandhaafd. Maar naast den javaanschen regent vindt men steeds een hollandschen resident. De resident noemt zich broeder van den regent, maar hij is in werkelijkheid een oudere broeder, die door den jongere wordt gehoorzaamd, zonder dat deze iets in te brengen heeft. Overigens zijn de betrekkingen tusschen heerschers en overheerschten hartelijk. De Javanen zijn zachtmoedig van aard en schijnen tevreden met hun lot.

De Hollanders hebben werkelijk de latitien van den inboorling weten te eerbiedigen; het is waar dat de Javaan, wat godsdienstige gebruiken aangaat, niet fanatiek is, want hij heeft om zoo te zeggen geen godsdienst en geen tempel.

Eveneens waren er, toen de Hollanders hier hunne heerschappij vestigden, geen scholen; op het oogenblik is het aantal scholen nog zeer beperkt. Zij 't ook dat de Hollander den Javaan beschermt, hij tracht niet dezen in maatschappelijke zin op te heffen; doch een meer vrijzinnige aera is nu aangebroken.

Door het stelsel der gedwongen cultures hebben de Javanen geleerd te arbeiden. Dat een weinig harde bestel heeft overigens de snelle aangroei der bevolking niet tegengewerkt. zijnde die bevolking in den loop van één eeuw van 3 tot 25 miljoen zielen toegenomen. Het land is bovendien buitengemeen welvarend. Overal treft men weelderige plantages aan.

De Hollanders hebben de groote kunst bezeten om de inlandsche zaken uit inlandsch oogpunt te beschouwen, het gebruik van de taal van het land te bewaren en aldus hunne heerschappij te verzachten. Zij hebben zich voorzichtig getoond en zetten langzaam, maar zeker, hun schoonen kolonialen arbeid voort . . . »

Ten zij, zouden wij aan het vorenstaande nog willen toevoegen; de kleinmoedige stemmen, die zich nu juist beginnen te verheffen, nu we op een keerpunt in onze koloniale politiek staan, van waar de weg ter overwinning leiden moet, zoo we dien slechts inslaan eensgezind en met den krachtigen wil om te slagen, ten zij, zeggen we, die kleinmoedige stemmen doel treffen en het Nederlandsche volk de valsche overtuiging weten te schenken, dat er nog zoo hopeloos veel te doen is, dat er haast niet aan te denken valt, om te trachten het doel — de welvaart onzer koloniën en bezittingen en van hare bewoners, te bereiken.

Dat onze Vereeniging er toe moge bijdragen om te voorkomen, dat zulk een mismoedige stemming om zich henen grijpe, is zeker wel een wensch, dien velen met ons zullen deelen.

v. H.

Week-Overzicht.

De *Avondpost* vernam uit ten volle vertrouwbare bron dat de gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië, W. Rooseboom, in October van dit jaar naar Nederland zal terugkeeren. Men weet dat 't Bat. Nbl. reeds ettelijke maanden geleden een dergelijk bericht bevatte.

Het telegram dat in ons vorig nummer in de rubriek Oostindische Berichten uit het *Alg. Hbl.* werd overgenomen, betreffende den tocht van overste van Daalen in de Gajoe-Loeës, den waarin gemeld wordt dat onzerzijds een verlies van niet minder dan 7 gesneuvelden en 43 gewonden, w. o. maar eventjes 3 kapiteins en 2 luitenanten, doet de vaar rijzen of de, aan de kleine colonne verleende opdracht, wel uitvoerbaar zal blijken. Op een aanvangssterkte van 240 karabijnen en 100 bajonetten van de Pendeng-colonne zijn toch nu reeds omstreks 150 der onzen gewond of gesneuveld. Wel is waar staan hiertegenover 900 gesneuvelde Gajoes, maar die zijn onmiddellijk wel weer aangevuld, getuige de hardnekkige tegenstand, dien de colonne telkens weer op een nieuw punt ondervindt. Het zal, dunkt ons, zaak wezen om een flinke reserve bij de hand te houden. Laat ons intusschen er het beste van hopen — deze zaak is m. i. in goede handen.

Bij slaagde genomen koninklijk besluit is het eere-teeken voor belangrijke krijgsverrichtingen ook toegekend aan allen die tusschen 29 Mei en 18 September 1903 hebben deelgenomen aan de krijgsverrichtingen tegen het landschap Korintji, zullende de hun deswege uit te reiken gesp het opschrift dragen: «Korintji 1903».

Het comité van belanghebbenden en -stellenden in de katoenindustrie in Nederland zal eerstdaags eene vergadering houden om de grondslagen vast te stellen, waarop eene vereeniging van belanghebbende katoenfabrikanten kan worden opgericht. De *Nieuwe Cour.* wist zelfs te berichten, dat die vergadering in den loop der vorige week zou worden gehouden. Tot nu, Maandag-morgen, vonden we evenwel niets daarentrent verneld.

't Schijnt niet gemakkelijk te wezen om 't zaakje aan den gang te krijgen. De regeering meent, m. i. te recht, dat 't particulier initiatief behoort voor te gaan, in welk geval zij de desbetreffende pogingen zal steunen, terwijl het comité den wensch moet hebben te kennen gegeven, dat de regeering de zaak zal aanpakken, gesteund door belanghebbende fabrikanten.

Wanneer 't dezen werkelijk ernst is, om steun te verleenen, en daaraan valt toch zeker niet te twijfelen, kon ons hunne houding in deze aangelegenheid ietwat onverklaarbaar voor. In Duitsland, Engeland en Frankrijk was het 't particulier initiatief, dat de leiding op zich nam; waarom moeten ten onzent zich de staat daar nu weer meê belasten?

Just in deze aangelegenheid, waar zooveel aankomt op degelijk deskundig advies, ook van practici, moest men er op bedacht zijn om den staat er zooveel mogelijk buiten te houden. Doet men dat niet, dan loopt men de kans dat de eene of andere knappe kop, die voor zoo iets als geknapt schijnt, voor een paar jaartjes naar Amerika, Egypte en wie weet waar nog meer wordt gestuurd, om den katoenaanplant te bestudeeren, voor dat men flink aan 't katoen bouwen gaat. En intusschen zouden dan de katoenspinners, zonder katoen om te spinnen, al lang op de flesch kunnen zijn geraakt.

Self help! zij de leuze onzer katoennijveren, met dien verstande dat de steun, dien de regeering aan hunne, door deskundige hand te laten leiden, proeven, zal willen verleenen, met dankbaarheid kan worden aanvaard.

Steun eischt ook 't werk van den heer van der Steur te Magelang, waaromtrent in dit blad ook al wel het noodige is te doen geweest. Op verschillende plaatsen in ons land zullen openlucht-samenkomsten worden gehouden, zoals b. v. op Hemelvaartsdag in de sociëteit de Harmonie te Rotterdam, terwijl op 2den Pinksterdag onder de leuze «Een Nationaal Belang» voor hetzelfde doel een meeting is belegd op het landgoed Port Natal bij Assen. Bij beide gelegenheden zal de heer J. P. Schouten het woord voeren over den arbeid van den heer van der Steur «Een nationaal belang?» Zou die leuze soms door de *Tijd* zijn bedacht bij wijze van amende honorable?

Volgens het *Nbl. v. Ned.* is het vertrek van het Brondeest-ensemble naar Indië thans definitief bepaald op begin Juni. Aan de onderneming zullen verbonden zijn de dames: S. Brondeest—De Vries, Van Beem, Mulder—Roeloffsen en mej. Beets Beckman; de heeren Brondeest, M. van Beem, Chr. Carst, A. E. Grenders, L. de Vriendt, L. Vervoorn en C. van Hees. Hoogstwaarschijnlijk zullen er ook nog eenige mindere krachten door den heer Brondeest geëngageerd worden.

In verschillende bladen werd naar aanleiding van den jongsten eere-avond van den heer Brondeest met waardeering geschreven over hetgeen hij op tooneel-gedien in Rotterdam heeft gepresteerd, terwijl de *Rotterdamers* hem niet onduidelijk te kennen gaven, dat ze hem een goede en voorspoedige reis naar het Oosten doch zich zelve zijn spoedigen terugkeer in de Maasstad toewenschten.

In het *Pharmaceutisch Weekblad* 1904 No. 8 had de directeur van het Koloniaal Museum, Dr. M. Greshoff, de aandacht van den procureur-generaal te Batavia gevestigd op het feit, dat, te oordeelen naar het verslag der gouvernements-kinaonderneming over 1902, de indische regeering medewerkt tot het in den handel brengen van chinine Ed. II, welke niet voldoet aan de eischen der Nederlandsche Pharmacopoea.

De heer van Gorkom teekende naar aanleiding hiervan in de *Indische Mercur* van den 19en April l. l. aan, dat de procureur-generaal vermoedelijk wel verzachtende, zoo niet geheel verschoonende omstandigheden tegen Dr. Greshoff's requisitoir zou weten te pleiten. Zoo deelde de heer v. G. o. a. meê dat alleen de nederlandsche en deutsche pharmacopoen de hooge eischen van zuiverheid Ed. III zouden stellen, terwijl andere landen, als Amerika, Engeland en Italië zich contenteerden met een kinine, die in Ed. II aan de vroegere eischen voldoen.

Dr. G. kwam hierop in het *Mercur*-nummer van den 3en dez. terug en maakte daarbij o. a. de kantteekening dat naar hij meende niet alleen Nederland en Duitsland zuivere kinine als geneesmiddel eischen, doch dit vrijwel in alle nieuwere pharmacopoen het geval is.

Zoo is het geen geheim, schreef Dr. G., dat en in Japan én in Italië ernstig bezwaar is gemaakt tegen de groote onreinheid der bandoengsche kinine. Ik heb t. a. p. betoogd dat alle animositeit tegen die fabriek mij vreemd is, het feit haar oprichting heb ik zelfs een weldaad voor de Java-kinaplanters geacht. Maar zij mag de regeering niet mengen in haar trucs. . . . Het wordt hoog tijd, dat aan dat gegoochel en geknoei met kinine Ed. II in Nederland en in Indië eens een eind komt! Verklaarde mij onlangs een geacht pharmacuet. Niet onredelijk mag dus het verlangen genoemd worden dat ten minste het gouvernement te dien opzichte de handen rein zal weten te houden.»

Onder het hoofd «Ministerieel stilzwijgen» kapittel de *Nieuwe Cour.* van den 6en dezer den minister van koloniën over diens weigering om de indische adviezen in zake het nieuw op te richten landbouw-departement, in het bijzonder onder andere die van den hoofdinspecteur van het boschwezen, van den directeur van de gouvernementskino-onderneming in de Preanger en van den hoofdinspecteur voor de cultures, aan de Kamer over te leggen.

De *Nieuwe* merkte naar aanleiding van die weigering gegronde op het standpunt van den minister dat de Kamer met hem en niet met de ambtenaren in Indië te maken heeft, het volgende op:

«Men vraagt immers inzage in adviezen, die — gesteld zij zijn uitgebracht — toch bouwstof hebben geleverd, in negatieve of positieve zin, tot het ontwerp. Ware het doel van een regeering, haar zin door te drijven, ware het doel van haar bestaan *Rechtshabere*, de zaak zou anders staan. Maar zij wil immers gemeen overleg tusschen haar en de Volksvertegenwoordiging. Waartoe dan dit stilzwijgen, maar vooral, waartoe het omkleed met mooie frases? Frases, die minstens evenveel van slecht bemantelde zwakte, als van zelfbewuste sterkte kunnen getuigen.»

Wij weten niet of de *Nieuwe* zich hier niet tot tolk maakt van Rechtshabers in Indië, die zich gepasseerd achten omdat men hen niet heeft gekend in een aangelegenheid waar ze *misschien* ook wel iets over hadden kunnen zeggen en nu vierskant tegen de krib gaan staan.

«Jelui hebt me niet gekend. Nou goed. Maar gemakkelijker zal 't je niet worden gemaakt om dat zaakje door te zetten.»

Geheel accoord gaan we met de *Nieuwe*, waar den nu ze 't toch over ministerieel stilzwijgen had, daaraan 't volgende vastknoopte:

«Nu wij het toch over stilzwijgen hebben, moet ons nog iets anders uit de pen. Wat is toch de reden dat de Regeering nooit iets bekend maakt van de natuurlijk door haar ontvangen berichten uit b. v. de Gajo-landen, uit de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo? Vergissen wij ons niet 't) dan heeft zij wel gepubliceerd indertijd het succes in Korintji; maar de zoo gewichtige gebeurtenissen in de Gajo-landen moet de Nederlander maar uit zijn couranten halen. Gelukkig, dat dit dan ook kan. Maar als nu eens geen draadberichten voor de pers ons land bereikten, zouden wij weken nadat de gebeurtenissen voorvalen, niet weten, dat honderden vijanden zijn gedood, tien talen der onzen zijn gewond, verscheidene gesneuveld. En dit nog wel, terwijl men toch niet zal gedacht hebben, dat de colonne Van Daalen zooveel tegenstand zou ontmoeten! Is het wenschen van officieel licht in deze belangrijke aangelegenheden *misschien* ook onbescheiden?»

Het *Handelsbl.* had 't deze week, 6 Mei, over 't voor uit de Buitenbezittingen», naar aanleiding van 's heer van Kol's uitlating in zijn artikel in de *Apr. aflevering* van *De Nieuwe Tijd*:

«Waar het Europeesche kapitaal doordrong, was het zelf groote voordelen te behalen, kwam er verbetering in de bestuursmiddelen en de toestanden. Doch de inheemsche landbouw bleef er op den aller laagsten trap. Behalve wat peper, voornamelijk uit Atjeh, beperkte de uitvoer zich tot eenige boschproducten tot eene waarde van ternaauwernood 5 miljoen gulden, of 7 pCt. van den gemiddelden uitvoer van het 21 maal kleinere Ceylon.»

Het blad toont dan aan, dat volgens de officiële uitvoercijfers van 1902, die beneden de werkelijkheid blijven, omdat zij slechts betrekking hebben op uitvoer buiten Nederlandsch-Indië en dus al van de buitenbezittingen naar Java wordt vervoerd, niet wordt meêgerekend, de uitvoer in 1902 van alle buitenbezittingen 81,437,490 gulden bedroeg. Tremen nu hier een bedrag van ongeveer 26 miljoen gulden af voor Deli-tabak, Sumatra-petroleum en Billiton-tin (voor Singapore-export) dan blijft er nog een bedrag van f 55 miljoen gulden, hetgeen toch niet meer is dan «wat peper en eenige boschproducten» van waarde van ternaauwernood 5 miljoen gulden.»

1) De *Nieuwe* had zich hiervan dunkt ons gemakkelijk kunnen overtuigen, door er haar bundel op na te slaan. De schrijver.

Oost-Indische berichten.

De Directeur van Onderwijs te Djokja

De heer Abendonan, directeur van onderwijs, kwam gezelschap van zijn secretaris, den heer Hoekman, onlangs te Djokja, met het doel besprekingen te houden ter bevordering van inlandsche nijverheid.

De eerste bijeenkomst had plaats in de woning van de Rijksbestuurder, waar, door de goede zorgen van het bestuursklein teentoonstelling gearrangeerd was, bestaande uit voorwerpen in dit gewest vervaardigd, terwijl men tevens eenige inlandsche werklieden aan den arbeid kon zien. Om had de resident uit zijn eigen verzameling zilver en koperwerk ter bezichtiging gezonden, benevens voorwerpen van leer gemaakt, in den geest van de bekende wajangpoppen. Alles werd met de meeste belangstelling bezichtigd, waarna de vergadering geopend werd, die bijgewoond werd door de ambtenaren van B. B. en een aantal particulieren.

De verschillende takken van industrie werden opgesomd en besproken, terwijl verschillende nieuwe wegen werden opgenoemd, waarvan de voor- en nadeelen overwogen werden. De tweede vergadering was slechts matig bezocht, slechts enkele ingezetenen namen er aan deel.

Men had het thans meer in 't bijzonder over het vinden van nieuwe bronnen ter bevordering van de nijverheid; zoodanig werden genoemd: de vischvangst aan het zuid-ostrand, waarvan tot dusver weinig of niet geprofitteerd wordt. Toch moet het aanleggen van vijvers daar loopen, want naar allen schijn is de voorraad visch groot; men heeft alleen veel moeite met het vangen er van tengerode van de zware branding. Middelen om de vangst te verbeteren makkelijker zijn dus aan te bevelen.

Vervolgens kwamen aan de orde: het conserveren van vruchten, waarbij dan wel in de eerste plaats in aanmerking komt het zich toeleggen op de veredeling van het op de waarvan hier tot nog toe weinig werk gemaakt wordt. Daar de vezelbereiding voor inlandsche weefsels; men verwaakt hiervan echter weinig resultaat, daar deze industrie alleen kan worden uitgebreid als er uitvoer naar elders is. Ver niet loonend zou zijn door de hooge transportkosten. Volgens bereiding van meel uit cassave en dergelijke; ook hierbij stuit men op velerlei bezwaren. Het zwaarste wegen telkens de groote vervoerkosten; algemeen is dan ook al een hoofdpunt aangenomen dat verlaging van tarief voor het transport noodzakelijk is, zal eenige industrie zich in dit gewest kunnen ontwikkelen.

De directeur begaf zich daarna, vergezeld van den resident en eenige heeren, naar de cartonnage-fabriek, waar hun de geheele inrichting en werkwijze werd getoond, waarna zij zich naar het atelier van den fotograaf C. O. P. begaven. Op de laatste bijeenkomst kwamen nog eenige nieuwe punten ter sprake, b. v. de olie-bereiding en de oedraai die daar gemaakt worden; ook de inlandsche obats en kruiden; van beide artikelen verzocht de heer Abendonan proeven te mogen ontvangen. Ten slotte, wat wel een voor-

ADVERTENTIËN.

H.W.M.BRANS.
PHILATELISTISCH BUREAU
VERKOOP INKOOP

VERKOOP INKOOP
PHILATELISTISCH BUREAU
GELDERSCHER KADE 12
ROTTERDAM.

Th. A. A. SIMONIS
34 GROENMARKT,
over de Prinsestraat, DEN HAAG.

Desinfectie van Vertrekken
volgens Prof. Flügge.

STOOMDESINFECTIE
EN MOTZUIVERING VAN GOEDEREN.

Machinale Stoomzuivering
van Bedveeren.

Wasschen, opmaken en repareren
van beddegoed.

's-Gravenhaagsche
Crediet-vereening en Depositokas
Den Haag. — Buitenhof 46.

Waarborgkapitaal en Reserve f 400.000.

Directie:
Mr. I. B. VAN BERCKEL. — J. L. DIETZ.

Commissiehandel in Effecten en Coupons.
Credieten tegen persoonlijk of zakelijk
onderpand. Verhuurt Safes in den brandvrijen
kelder. Plaats gelden à deposito, in chèque-
rekening, in de spaarkas.

Correspondent van de Ned. Ind. Es-
compto-Maatschappij. Betaalt hare
Wissels uit. Fourniert tegen zeer voordelige
koersen Traités op de belangrijke plaatsen
in Ned. Indië.

Verstrekt alle gewenschte inlichtingen.
Kantoor tijd 9-3 uur.

<p>Sanitas Mannenhulp. Pillen van Prof. Dr. Spencer herstellen en voorkomen beslist afdoend ab- normaal verlies van levenskracht bij mannen. Prijs per flacon Drie Gulden. Prospectus fr. tegen inzending van 10 c.</p>	<p>Sanitas Vrouwenhulp. Pillen van Dr. Mortin pijnstillend, herstellen den normalen toestand. Uitsluitend echt à f 5. p. flacon, f 5.10 fr. p. p. bij</p>
--	--

„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

„Arnhem” Levensverzekering-Maatschappij „ARNHEM”.

Directie: Th. LIEFRINCK, P. A. BOONE.

Generaal-Inspecteur: C. A. VAN DER HUCHT, te 's-Gravenhage.

Inspecteurs: H. N. STAKMAN te 's-Gravenhage; G. O. A. VUNDERINK te Groningen;
P. A. BOONE Jr. te Arnhem; J. P. PUNT te Breda.

Bijkantoor te Batavia, Directeur J. WILDEMAN.

Restaurant Des Indes.
Conradkade 57, is verplaatst naar
Prins Hendrikplein 4,
geopend van 10 uur voorm. tot 10 uur namid.

Iederen dag gelegenheid tot het verkrijgen van volledige rijst-
tafel en plats du jour.

Gedurende de verbouwing restaurant eerste etage.

PIEPER BAARS.

Lambert Waterreus,
Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 1447.

Ontvangen van de Javase Conservenfabriek
te **POERWOREDJO:**

EEND in gelei per blik f 2.—
KIP in gelei „ „ 2.—
KUIKEN in gelei „ „ 1.30

SAMBALLANS, BOEMBOE'S, ATJARS etc.
GEBROKEN MIE per half Kilo f 0.20.

VERHUIZINGEN en TRANSPORTEN
binnen de stad,
van en naar alle plaatsen in Nederland en het Buitenland.

J. J. MESKER,
Casuariestraat 13, - Den Haag.
TELEFOON No. 259.

Brandapparaten
der nieuwste vinding, van de eenvoudigste tot de meest complete.

Groote voorraad Fijne Houtwaren.

TENZER'S VLOEIBARE VERF voor Hout, Gobelin, Fluweel, enz.

TENZER, Oude Molstraat 15, Den Haag.
Eenigt speciaal Magazijn. Geen goedkoop adres in Binnen- of Buitenland.

OVERHEMDEN

NAAR MAAT

GIDS VOOR Repatriërenden
Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”
Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande
hotels gratis aan de repatriërenden
aangeboden:

Hôtel des Indes, Batavia.
Grand Hôtel „Java” „
Hôtel „Ort” „
„ Du Pavillon, Samarang.
„ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
„ Simpang, Soerabaja.
Oranje Hôtel, Padang.

Vraag prospectussen voor
advertentiën.

Zwakke, Onmacht, Uitputting,
Overspanning, Slapeloosheid, Dromen enz. wordt radicaal en spoedig
genezen door onze beroemde **Amerikaansche Versterkings Pillen.** Talrijke
attesten en aanbevelingen. Prijs f 2.— per flacon; f 2.10 franco p. p.

Uitsluitend echt verkrijgbaar bij
„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

Alle Hygienische Artikelen N.M.
zoowel voor Heeren als Dames, steeds, ook de nieuwste, in grootste sortering
voorhanden. Geill. prijscourant 10 cents. Geill. brochure 70 cents franco.

Fransche Breukbanden zonder Veer
nooit pijnlijk in het dragen en toch absoluut vertrouwdbaar.
Aanbevolen door tal van Specialiteiten en Artsen f2.50 enkel, f5.— dubbel.
„De nieuwe breukband” Meyrignac syst. Dr. DUPREZ te Parijs, zonder
veer langs rug en heupen, reguleerbaar, knelling en schaving vermeden prijs f5.—.
Naar buiten met 15 cents verhooging na ontv. van postw. of onder rembours.

„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

Voor elke afwijking van den
normalen haargroei wende men
zich om **kosteloos advies**
tot den Hofkapper
Justman Jacob
Korte Poten 40, 's-Gravenhage.

Degelijk Tehuis.
Bij gehuwd medicus, flinke woning te
te Rotterdam bewonende, bestaat gelegen-
heid tot opvoeding en verzorging van een
of twee Kinderen. Brieven onder motto
Degelijk Tehuis, bij den Uitgever van dit
blad.

Voor gezondheid bij een boer.
In eene gezonde streek (Betuwe)
wordt bij een grooten heerenboer
Kost en Inwoning aangeboden
voor een Heer of Dame, tegen billijke
voorwaarden.

Brieven fr. onder Motto **Inwoning**,
aan het Bureau van dit Blad.

R. E. J. Zieck en Zoon,
KLEEDERMAKERS,
Franklinstraat 92
en
Jan van Riebeeckstraat 56,
DEN HAAG.
Leveren **KLEEDING NAAR MAAT**
van solide stoffen en billijken prijs.
Atelier voor nette reparatiën.

Hotel „ORANJEPARK”
Apeldoorn.

Familie-Hotel en Pension 1ste Rang.
Prachtig gelegen. Bijzondere conditiën
voor families die den winter geheel
of gedeeltelijk overblijven.

Vriendelijk Tehuis.
Bij een gehuwd medicus, te Amster-
dam een huis met tuin op goeden stand
bewonende, bestaat gelegenheid tot
opvoeding en verzorging van 1 of
2 kinderen. Brieven onder letters U.A.
aan SCHELTEMA & HOLKEMA's Adv
Bureau, Amsterdam.

Schilderen.
Een schilderes (met acte M. O.) heeft
nog eenige uren beschikbaar tot het
geven van les in het schilderen, tee-
kenen, aquarelleeren en pastel.

Atelier Kazernestraat 25.

Mevr. M. STOFFERS, v. Swietenstr. 134.
Indische Uitrustingen. Reform-onderkleding.
Huishoudelijk Maleisch.

STENOGRAPHIE.
Onderwijs in de Nederlandse,
Fransche, Duitse en Engelsche
Stenographie, Systeem „STOLZE-WERY”.
Prijs f 36 per cursus.

Cath. W. ECK,
Te Schuijtsstraat 28. Den Haag.

Boven- en Benedenhuizen
te huur, staande aan de Perponcher-
Schuijt- en v. Brakelstraat. Te bevragen
bij A. MOJET, v. Brakelstraat 68, Den Haag.

EN GROS. EN DETAIL.
WIJNHANDEL
J. H. ZUIDERDIJN,
Beeklaan hoek Daguerrestraat,
Den Haag.

Port, Bordeaux en Sherry,
zeer fijne Tafelwijn,
à f 0.55 per fl.

OUDE en INDISCHE BRILLANTEN
worden tegen marktprijs ingekocht door
N. BLOM,
in Goud, Zilver en Edelgesteenten,
Amsterdam, N. Heeregracht 9.

MEDICINALE
COGNAC.
2 liter f 3.— of 6 flesschen f 7.—,
12 flesschen f 14.—
Franco door Nederland.

Ruim 200 Families alleen te 's-Graven-
hage die deze beroemde Fransche
Cognac gebruiken.

Eenigt Importeur voor Nederland.
W. F. NOMAN,
Scheveningen.
Hollereancier van H. M. de Koningin Moeder.

V. A. CUYPERS Jr.
Schoeisel naar maat.
OBRECHTSTRAAT 54,
'S-GRAVENHAGE.

„SIMPLEX”
FRANS ERNST,
Buitenhof 1, 's-Hage.
„Sport en Spel”
„Schaatsen”.

AGUILAR'S
PORT-, SHERRY, MADEIRA
en fijne TAFELWIJNEN,
zijn alom bekend.

Hoofdkantoor:
Heeregracht 3, Den Haag.

Bijkantoor:
BATAVIA, B. DE BAS & Co.
Succursalen: UTRECHT en LEIDEN.
Agentschappen op alle Hoofdplaatsen
in Ned. Indië.
Interc. Telefoon 264.

Pension Büchner.
Laan van Meerdervoort 498,
hoek PERPONCHERSTRAAT,
Den Haag.
Logies te bespreken
per maand, week en dag.

LOHENGRIN
KOFFERS

zijn de elegantste, nieuwste,
lichtste, solidste en goed-
koopste van alle nagemaakte
soorten RIETEN KOFFERS en worden met garantie geleverd.

Eenigt adres voor Lohengrin Koffers: **Haagsche Kofferfabriek,**
Passage 53-57, DEN HAAG. Telefoon 1597.
Noordblaak 93, ROTTERDAM. Telefoon 3424.

Grootste gesorteerde Magazijnen in Nederland van
Koffers, Tasschen en Lederwaren.

Onze beroemde Santal Parelen
genezen snel en zeker alle Nier- en Blaasandoeningen, pijnlijke, moe-
ligheids urineloosening en **Geheime Ziekten**, zoowel nieuwe als verouderde
bij mannen en vrouwen. Enorm gebruik. Ontelbare aanbevelingen. Prijs per flacon
f 1.20, fr. p. p. f 1.30. Uitsluitend verkrijgbaar bij:
„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

het voor de verdediging van Indo-China aangevraagd... De koning van België heeft te Parijs... Het geneesmiddel zou te vinden zijn in een koloniaal... Het kleine aantal lezers maakte het bezwaarlijk de... Het aantal lezers maakte het bezwaarlijk de... Het aantal lezers maakte het bezwaarlijk de...

deze geschriften richten zich tot het groote publiek, doch niet tot het volk. Het volk, de natie, dat zijn de departementen, dat zijn de 30,000 gemeenten. Wie bedient nu die gemeenten? Dat is de moederlandsche pers. In de koloniën ontvangt men de bladen om de veertien dagen. Het is moeilijk om zoo maar dadelijk uit een heel pakket uit te vissen wat wel en wat niet van belang is voor de kolonie. De Engelschen, altijd praktisch, hebben al lang gezorgd voor speciale uitgaven voor elk deel der wereld. Die uitgaven worden even voor het vertrek van de mail gereedgemaakt en dan als Outward Mail of Homeward Mail naar de betreffende kolonie of naar het moederland gezonden. Op die wijze blijven moederland en koloniën op de hoogte van alles, waarin zij belang stellen zonder onnodig tijdverlies te veroorzaken. Het is dus m. i. noodig dat te Parijs, met vertakkingen in de groote havenplaatsen, een Koloniaal Persbureau of Speciaal agentschap voor koloniale informatieën worde opgericht. Honderden provinciale bladen zijn bereid om de berichten en inlichtingen op te nemen, die hun door dat bureau zouden worden verschaft. Die inlichtingen moeten worden verkregen uit de bladen in de koloniën en door middel van door het bureau aan te wijzen correspondenten. Een dagelijksche fransche telegraafdienst zou in het leven moeten worden geroepen, waarvan de kosten door de kolonie en de fransche pers zouden worden gedragen, gesubsidieerd door de koloniën. Voor deze organisatie zou 't tot een overeenstemming moeten komen om over de wegen en middelen te beraadslagen. Het koloniaal congres van 1904 zou er het voorstel toe doen en dat aan alle persverenigingen en aan alle fransche koloniale besturen aanbieden. De steun van het ministerie van koloniën zal wel niet te vergeefs worden ingeroepen voor een ontwerp, waarvan de uitvoering zowel aan de koloniën als aan het moederland zou ten goede komen.

Vervolg der oorzaken van den achteruitgang van den Javaan en de middelen om dien te stuiten.

Bibit.

Naast een slechte bewerking van den bodem en een totaal gemis van deskundig toezicht, is het gebruik van slechte bibit een van de groote oorzaken van het mislukken van den rijstogst. Zoals ieder weet, verkoopt de Javaan na den oogst zijn padi en denkt er niet aan om wat te reserveren voor zaadpadi. Is het opnieuw tijd geworden voor het aanleggen van de pinians, dan gaat hij pas pikeren, hoe hij aan bibit moet komen. Kan hij op ondernemingen in de buurt werken, dan doet hij dit voor eenige dagen, tot dat hij voldoende voor dit doel bijeengegaard heeft. Kan dit niet, of heeft hij er geen lust in, dan komt hij bij rijke desagenooten, Chinezen, Arabieren, enz. ook wel terecht, b. v. 1 amat leenen en 3 amat na den oogst terug; dat is dus 300 pct. in 5 maanden, of 720 pct. 'sjaars. Voor dat hij die bibit krijgt, gaat er met remboeken lange tijd heen, en als hij eindelijk slaagt op welke wijze dan ook, is de beste tijd van pinians aanleggen voorbij. Dit is ook een hoofdoorzaak van het mislukken van de cultuur. Er is maar één maatregel, die uitkomst in dezen kan geven, d. i. de verstreking van bibit moet een zorg worden der regering. Het fiasco van de bank van beleming te . . . gemaakt, heeft aangetoond, dat wij die richting niet op moeten. Geen enkele Javaan zal zijn padi beleenen tegen f 1.25 de pikol als hij die in de Chineseesche kamp verkoopt kan tegen f 1.50. Wanneer zullen wij den Javaan leeren kennen? Zoo'n bank van leening met een Europeaan aan 't hoofd is te kakoe voor den desaman. Hij kruit liever in een vuzig krot van een handlager van den Luitnant (luitenant-Chinees, om zijn padi staande op het veld te verkopen. Wij moeten dus een maatregel nemen, die hem niet uit zijn millie rukt, waarbij hij seneng blijft en niet angstig wordt, of voor de deur blijft staan met dien domme lach, die verlegenheid beteekent en die na een lange besluiteloosheid eindigt met een "ora ñak, hang, noeloh wai." Deze trek van onrust kan men, mijns inziens, maar op één wijze verdrijven en dat is door verstreking van bibit en massa. Voor alles is geld noodig, en dit wordt op de volgende wijze verkregen: Het gouvernement koopt eerste soort zaadpadi op, b. v. voor f 1.50 de pikol, en verkoopt die aan de bevolking voor f 2.—, dan is het toch nog 270 % goedkoopert dat bij diverse wekekers. Van de winst op die padi wordt in elk district gebouwd een flinke goedang, die geadministreerd wordt door een mantri goedang op een flink tractement. Deze schuren staan onder toezicht van een ambtenaar, b. v. in elke afdeeling één. Is de tijd van zaaien daar, dan wordt een geheele dessa opgeroepen om bibit te ontvangen. Zonder uitzondering moet elke desaman, al is hij nog zoo rijk, die bibit aannemen. Ieder ontvangt een quantum, evenredig aan de uitgestrektheid van zijne sawahs. De dessa-politie in 't bijzonder, en de geheele dessa in 't algemeen, is verantwoordelijk (tangoeng ranteng) voor de richtige teruggave van het geleende. Doordat alle voor elkaar verantwoordelijk blijven, en niemand graag belast wordt met teruggave van iets, dat een ander opgemaakt heeft, geeft deze atoeran de meeste zekerheid, dat het geleende terug wordt gegeven. De uitreiking van die bibit geschiedt zoo eenvoudig mogelijk in tegenwoordigheid van den wedono, door den mantri-goedang, volgens den desastaat van het district. Natuurlijk zullen zich dadelijk, na ontvangst van de padi, alle mogelijke kwade practijken voordoen. Hier is het een petinggi, die van ieder een deel der padi eischt, daar brengt een desaman zijn aandeel bij John Chinaman of in de kit, doch daar zijn dingen, die men niet kan voorkomen. Men bepaalt, dat ieder die niet op tijd zijn kwekbeddingen geplant heeft, een zware straf, b. v. drie maanden kralak, krijgt. Degeen die zijn plicht doet, zal wel nooit voor zoo'n feit gestraft worden; en voor den bangsati, die zich stoort aan God noch gebod, is het noodig, dat hem voor eens en voor altijd geleerd worde, dat hij werken moet, om zijn gezin te onderhouden. De winst, die op de padi gemaakt wordt, is ruim voldoende, om alle uitgaven te dekken. Men neme om te beginnen een proef in één district in elke residentie, en bij slagen breidt men dien maatregel uit over de geheele afdeeling, en gelukt ook die proef, dan voert men haar in over de geheele residentie. De ambtenaar-magazijnmeester controleert de mantris goedang. De padihandel, met zaakkennis gedreven, is zoo winstgevend, dat van een verlies nooit sprake kan zijn.

De Veestapel.

De achteruitgang v/d. veestapel op Java is reeds door zooveel pennen beschreven, dat schijver daarover niet wil uitweiden. Laat ons echter de oorzaak nagaan van den vreeslijken omvang, dien de ziekte plotseling kan aannemen en de gevolgen van zoo'n ramp blootleggen. De hoofdoorzaak dat veziekte zich in korten tijd zoo kan nitbreiden is, dat de Javaan, uit vrees voor afmaking van zijn beest, de ziekte voor het bestuur verzwijgt. Men schaffe dus het afmaken van zieke ploegbeesten af, stelle daar voor in de plaats het observeren van de bewuste dieren in daarvoor bestemde loodsen. Daar wordt het gemedicineerd en zoo 't geval ongeneeslijk is, laat 't dan zijn natuurlijke dood sterven. Sterft zoo'n beest, geef den eigenaar voorschot om een nieuw beest te kunnen kopen, doch men straffe dan ook voorbeelddoos streng, wanneer het geval verzwegen wordt. Bij invoering van dezen maatregel, heeft men alle kans dat 't eerste geval gerapporteerd wordt, terwijl dat nu nooit

wordt gedaan. Nu krijgt de Eur. ambtenaar eerst kennis van veziekte, als die al overal verspreid is. De hoofdoorzaak, o. a. de hongersnood, van de laatste groote ellenden van Grobogan was een te late verzeining in het gebrek aan ploegvee. Daaruit zien wij dat hongersnood niet zelden het gevolg is van veziekte. En dat is ook heel natuurlijk. Geen ploegvee, geen of slechte sawahbewerking. Van daar het groote belang, gelegen in de controle van zieke beesten. Daarvoor zijn noodig inl. veeartsen, in elk district één, die niet anders te doen hebben dan dagelijksche tochten door de dessa's te maken en inspectie te houden over alle verdachte gevallen die zij opmerkten. Elke petinggi, die een geval van veziekte in zijne dessa verzwijgt, worde ontslagen. Den inlandschen veearts geve men eene goede opleiding, bijv.: op de dokter-djawa-school, zodat hij gewone ziektegevallen onder het volk in de dessa kan behandelen. Bij hem worden medicijnen gedepeerd, zodat elke desaman wete, dat hij daar gratis terecht komt. Zijn hoofdwerk is den veestapel te controleeren en verder de behandeling van eenvoudige ziekten onder de bevolking. Nu moet de desaman naar den wedono om medicijnen en daar heeft hij een broertje aan dood. Men geve de inl. veeartsen een redelijk tractement, anders verkoopen zij de medicijnen. Voorzeker zal de aanstelling van zooveel veeartsen groote kosten met zich slepen, doch als men nagaat, dat op die wijze zoo goed als zeker veziekte wordt voorkomen en bovendien de Javaan niet geheel verstoken is van geneeskundige behandeling en medicijnen, dan is het wel de moeite waard om uit te rekenen of deze maatregel niet goedkoopert is, dan de padjeq van geheele districten te schenken, voorschot te geven aan geiteerde afdeelingen na veziekte enz. Als men deze bedragen over de laatste 10 jaar eens optelt, dan zou daarvan zeer zeker een uitstekend ingericht korps veeartsen van gemaakt kunnen worden, en men is nog in 't voordeel. Nog een enkel woord over de opleiding van den Eur. veearts. Waar moet die man kennis van karbouwen opgedaan hebben? In Nederland? De meeste bekenden dan ook gulweg hun onkunde, wat betreft bestrijding van ziekten onder de karbouwen. Zoals met alle speciale betrekkingen in Indië, hebben de veeartsen een kolossale particuliere praktijk, waarmee zij schatten verdienen, terwijl zij het doel waarvoor zij bestaan, de controle van den veestapel van den Javaan, over het hoofd zien, omdat zij er geen tijd voor hebben. Het korps is te klein. Rembang en Djapara bijv. hebben één, zegge één veearts. Vertel dat eens in Holland, dat over een uitgestrekteheid van vijf provincien bijv. slechts een veearts is, dan gelooven zij U niet. Is het te verwonderen dat veziekte zulke zware klappen aan den veestapel kan toebrengen? De veearts moet in Indië eerst een cursus doorloopen voor Indische ziekten. Waarom hier geen opleiding van veearts? Dan krijgt men met taal vertrouwde personen die even wetenschappelijk opgeleid kunnen worden als in Europa. Geen goed corps Eur.- en Inl. veeartsen, geen beperking van veziekte tot eenige gevallen, en als gevolg hiervan: achteruitgang van den veestapel wat beteekent: een knaak voor den landbouw en het begin van hongersnood. Tot veredeling van het ras deponere men in elke dessa een prachtige dekstier. Elke desaman mag hiervan gebruik maken. De petinggi is belast met het onderhouden, en mag geen dekkosten in rekening brengen. Dit worde in den beginne op koempoelans herhaaldelijk meegedeeld. Door tentoonstelling wekke men de belangstelling van de bevolking op, en men love flinke prijzen uit voor de mooiste exemplaren, door dekking verkregen. In den beginne zal men veel moeite hebben om den Inlander een begrip te geven van het groote belang van goed fokmateriaal, doch de Preanger heeft bewezen, dat met goeden wil veel tot stand te brengen is. Hiermee heeft schrijver de voornaamste oorzaken van het verval van het Javaansche volk weergegeven, en de middelen aan de hand gedaan om hierin verandering te brengen. Tot goed begrip van de zaak zal hij hieronder nog een kort overzicht geven van de voornaamste punten. 1. De organisatie van ons B. B. moet een algeheele verandering ondergaan. Het landbouwbedrijf moet onder een landbouw-departement komen en alle ambtenaren, die hierbij ingedeeld worden, ontvangen een landbouwkundige opleiding. Als eerste eisch stelle men voor deze categorie: kennis van de taal. De opleiding in de landbouw-klasse hebbe alleen plaats te Buitenzorg aan de landbouwschool. 2. Strengere maatregelen neme men tegen roofbouw. 3. Flink neeme men de bemesting ter hand. Onder geen enkel motif geve men vrijstelling hiervan. 4. De inl. ambtenaren B. B. geve men een voldoende inkomen en men steune hen zooveel mogelijk met plaatsing hunner familieleden, mits deze het ten volle waard zijn. De opleiding hunner zonen worde een staatszorg en geschiede kosteloos. Niemand kome voor eenige betrekking in aanmerking, indien hij niet een diploma van de hierboven bedoelde opleidingschool kan overleggen. Hierdoor wordt voorkomen, dat b. v. de zoon van een regent, die niet heeft willen deugen, van magang aangesteld wordt tot assistent-wedono, waardoor het lot van duizenden in handen zou komen van een aristocratische bandiet. 5. Groote zorg worde besteed aan de reboiseering van kaalgebrande en verwoeste berggruggen. In alle djoerangs plante men bamboe. Door een en ander trachte men de bronnen een groeter capaciteit te geven. 6. Door oprichting van een bekwaam corps mantries-oeloe, make men de dessa-irrigatie volmaakt. 7. De overbevolking in een streek were men door een practische verplaatsing van geheele dessa's naar tot nu toe onbewoonde streken. 8. Zoo noodig voere men overal in het communaal bezit met vaste rechten op den grond (norowito matok.) 9. Men zette den kleinen man niet meer in een glazen kastje, en verge van hem, dat hij hard werke; doch wake er ook voor, dat hij daarvan zelf de vruchten plukt. 10. De waterrechten van elke dessa stelle men vast in het Staatsblad. 11. De Oostmoesson-sawahbewerking schaffe men af, en een doelmatige aanplant van polowidjo moet met kracht ter hand genomen worden. 12. De regering bepaalt dat elke onderneming, gedreven op gehuurde gronden, haar eigen ressort heeft, waardoor strijd om gronden en water met al den aanleefe van dien tot de onmogelijkheid behoore. Een minimum huurschat, door de onderneming te betalen, worde vastgesteld. (Slot volgt.)

Boekbeoordeeling.

Wij ontvingen van de Zendingsdrukkerij te Ermelo ter bespreking een, naar het Duitsch van Dr. Med. R. Fisch bewerkte populaire beschrijving van "Malaria (met) aanvullingen ter voorkoming en behandeling." Gaarne sluiten we ons, na lezing van het boekje, bij het inleidend woord van den heer J. F. Blom van Geel, arts te Utrecht, aan, waar deze het volgende opmerkt: "De vertaler deed, geloof ik, een goed werk. . . De malaria toch, zoals die in vele streken der aarde, maar vooral in de tropen voorkomt en daar vele slachtoffers maakt, omdat men haar oorsprong en haar wezen niet kende of verkeerd beschouwde, deze malaria heeft zich in den laatsten tijd in zoo'n geheel ander licht aan ons voorgedaan, wat betreft ontstaan, ontwikkeling en besmettelijkheid, dat daardoor als

van zelf een andere en betere wijze van bestrijding en voorkoming noodzakelijk werd." Dit alles wordt in dit boekje eenvoudig en duidelijk uit een gezet, zoodat het verstaan kan worden door den ontwikkelden leek, niet-medicus, want het is geschreven, zoals op 't titelblad van 't oorspronkelijk werkje staat, voor zendingen, kooplieden en beamten. Den inhoud moeten wij, met leekenverstand, natuurlijk geheel voor rekening van schrijver en vertaler laten, waar b. v. voor de preventieve behandeling met kinine een geheel andere theorie wordt gehuldigd, dan door Ross en andere specialiteiten op dit gebied wordt voorgestaan. Dr. Fisch stelt hiervoor den regel dat in malaria-streken ter voorkoming van malaria enz. ter vermindering van het uitbreken der zwartwaterkoorts na een ruimere loedingen van kinine, ieder volwassene, als het eenigszins mogelijk is ook elke vrouw, minstens om de 12 dagen één gram kinine in eens moet innemen. Hij is echter tevens overtuigd, dat men hetzelfde bereikt door om de 4 dagen 0,8 gram kinine te gebruiken. Of dit boekje nu nog, b. v. voor West-Indië, aan een bepaalde behoefte voldoet meenen wij te mogen betwijfelen, waar reeds door het surinaamsch bestuur een prijsvraag werd uitgeschreven voor een populaire verhandeling over de malaria en de prijs toegekend aan onze zaansche malaria-specialiteit. Wat we echter in dit boekje missen dat voor de volledigheid niet had mogen ontbreken, is het een en ander over voeding en leefregelen in het algemeen, waardoor de tijdelijke en ook vaste bewoners van tropische landen zich minder bevattelijk voor daar voorkomende ziekten en dus ook voor malaria kunnen maken. Van den redacteur van de Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië, ontvingen wij onderstaand bericht met verzoek om plaatsing in ons blad. In het belang van den nuttigen arbeid voegen wij eene aansporing aan onze lezers daarbij om tot het vervolledigen van dit standaardwerk voor O. Indië mede te werken. Eene opmerking die voor de hand ligt is te maken op den titel. Wij zouden Encyclopaedie van Ned. Oost-Indië daarvoor beter vinden. Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië. „Zooewel in het voorbericht tot het eerste als in dat van het tweede deel der Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië, heeft de redactie aan de gebruikers van het werk toezending verzocht van aanvullingen en verbeteringen, om deze eene plaats te geven in het supplement. Dankbaar erkennende dat door sommigen aan dit verzoek welwillend voldaan is, vindt de redactie, nu het werk zijne voltooiing begint te naderen, aanleiding om nogmaals te vragen aan allen die in de Encyclopaedie belang stellen, in en buiten Nederlandsch-Indië, om toezending van al zulke opmerkingen die den inhoud kunnen verbeteren en aanvullen. „Alleen door zulke eene algemeene medewerking — schreef prof. van der Luth bij het verschijnen van deel II — kan de Encyclopaedie worden wat zij behoort te wezen, en naderen tot het ideaal waarnaar de redactie ernstig streefde, maar dat bij een eerste bewerking eener zoo omvangrijke stof onmogelijk geheel bereikt kan worden." JOH. F. SNELLEMAN. Rotterdam, Willemskade 26. Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur. April 1904. J. L. van Genneep: De rietbranden in de afdeeling Kraksaan en hunne oorzaken. — Behandeling van wegen met teer-oplossing. — Tweede jaarverslag van de Vereeniging Soekappaera Hulp, Spaar- en Landbouweredietbank. — Mondelinge behandeling van de Indische begroefing voor 1904. Departement van Binnenlandsch Bestuur, [vervolgd]. — Varia: Java's inzinking door C. J. Hasselman. — Bestuurscontingenteit. — Maiscultuur in Noord-Italië. Tijdschr. van het Bat. Genootschap. 1904. Af 1 en 2. J. E. Jasper: Inlandsche methoden van hoorn-, been-, schildpad-, schelp- en parelmoerbewerking (met platen en figuren). — H. D. H. Bosboom: Een buitenverblijf of "thuyana" nabij Batavia in de 18e eeuw. — J. H. Bisink: Het pepadonwezen en zijne attributen in verband met de oude staatkundige indeeling in margas en het huwelijks- en erfrecht in de afdeeling Toelang Bawang der Lampongsche districten. — P. E. Moolenburgh: Extract uit een verslag der Noord-Nieuw-Guinea-expeditie. — Dr. Ph. S. van Ronkel: Over de herkomst van enkele Arabische bastaardwoorden in het Maleisch. Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië. Maart 1904. Practische middelen ter verhooging van het productief vermogen onzer riet- en tabaksvelden, door Practicus. — J. E. Jasper: Indische planten met geneeskrachtige eigenschappen. — G. J. Dammers: Tabak onder Schaduw. — C. H. O. M. von Winning: Dertig jaren kina-markt in woord en beeld. — De accountant. — Productieprijsen in Februari 1904. — Geld- en wisselmarkt, vracht en assurantie. — Europeesche houtmarkt. — Pers-overzicht. Verzending O.-I. Mail. VOOR DEN HAAG. Amsterdam, Nederl., 20 Mei 3 Juni 11.30 's av. Rotterdam, Lloyd, 13 Mei 27 Mei 11.30 's av. Genua, Nederland, 17 Mei 31 Mei 9.15 's av. (Suppletioire verzending den dag volgende op den aangegeven maildag te 5.5 's morgens.) Marseille, Lloyd, 20 Mei 7 Juni 7.45 vm. Marseille, Fr. dienst, 14 Mei 28 Mei 7.45 vm. Brindisi, Eng. dienst, 20 Mei 3 Juni 1.—mid. Napels, Duits. dienst, 23 Mei 6 Juni 9.45 's av. Via Marseille: Suppletioire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 va. Via Napels: Suppletioire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12 uur, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd. MAIL SURNAME. St. Nazaire, Fr., 8 Mei 7.45 vm. Amsterdam, Nederl., 17 Mei 31 Mei 11.30 's av. Southampton, Eng., 24 Mei 7 Juni 5.05 mid. MAIL CURAÇAO. Via Hamburg den 1n van elke maand, alleen op verzoek, 5.05 vm. Elken Vinsdag en Vrijdag 7.30 's av. via Southampton en Queenstown en New-York. MAIL CONGO. Antwerpen den 15n en laatste van elke maand 7.20 's av. Lissabon den 8n en den 18n van elke maand 8.19 m. MAIL CANARISCHE EILANDEN. (Teneriffe.) Southampton, Elken Vrijdag 7.30 's av. Liverpool, Elke nMaandag 7.30 's av

ADVERTENTIE.

Eduard Pelger,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN en PELTERIJEN
Prinsestraat 39,
's-Gravenhage.

P. Happel Jr.
CUISINIER.

v. Kinsbergenstraat 85d,
DEN HAAG.

Utzending van Diners.
Koude en warme Schotels.

WIELRIJDERS.

Voor u koopt een
Rijwiel of Banden,
bezoekt eerst **Prinsegracht No. 4.**
Nieuwe Rijwielen van f 40 tot f 100.
Gebraukte " " " 20 " " 40.
Met Freewheel f 5 en f 10 meer.
Echte Contin. Buit-band f 6.— } 1 jaar
" " Bin-band " 2.50 } garantie.
Dunlop f 0.25 meer.
Moffelen en Nickelen f 10.—.



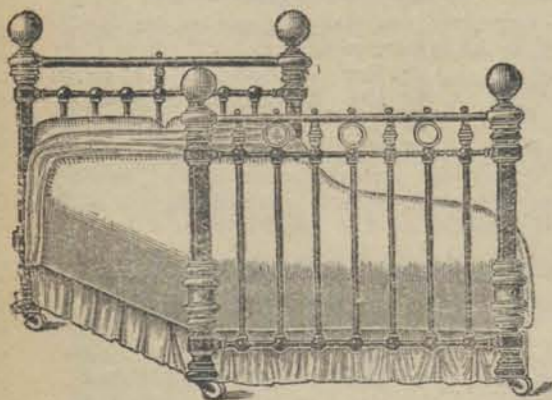
MARIE DERWEL
Jacob v. d. Doesstraat 36
A partir de MAI 1904
la Maison sera transférée
Anna Paulownastraat 45.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,
Hofleveranciers
van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.
Gedempte Raamstraat 11-12,
'S-Gravenhage.

Ned. Fabrik van
Banieren, Vaandels, Militaire Borduurwerken.
Inrichting voor 't borduren van
Lambrequins, Stoelzittingen, enz.

Uitgebreide Weverij en Passementfabriek
voor de vervaardiging van Franjes, Em-
brasses en Agrements in solide quali-
teit en iedere verlangde kleur.
CONCURREERENDE PRIJZEN.

Th. A. A. SIMONIS
34 Groenmarkt.
DEN HAAG over de Prinsestraat.



Ledikanten, Spring- Kapok- en
Paardenharenmatrassen, etc.
in GROOTE KEUZE,
BILLIJKE PRIJZEN en SOLIDE QUALITEIT.

Zutphen.

Verwijzende naar de mededeeling, voor-
komende in **Het Koloniaal Weekblad**
van **19 November 1903**, vestigt het
bestuur der Afd. ZUTPHEN e. o. van
„OOST EN WEST” de aandacht op die
plaats, als **bijzonder geschikt voor de**
opvoeding van kinderen, zoo jongens
als meisjes, die met dat doel naar Europa
worden gezonden. Goed en goedkoop onder-
wijs, geschikte gelegenheid tot opname bij
families. Desverlangd toezicht door het Af-
deelingsbestuur, waarvan:

Generaal Th. J. A. VAN ZIJLL DE JONG,
Huize Baank bij Zutphen, Voorzitter;
A. WALLAND,
Rozenhoflaan te Zutphen, Secretaris

Fournisseurs de la Cour.

KOK & ZON,

Tailleurs,
VEENESTRAAT 39,
La Haye.

Maison recommandée
pour costumes „Genre Tailleur”
pour Dames.

Het weekblad **Themis**, Redacteur **FRANS SCHAAP Jr.**, Den Haag,
publiceert voortdurend een verscheidenheid van belangrijke bijzonderheden
omtrent faillissementen, verdachte financiële aangelegenheden en verkeerde
toestanden op rechtskundig gebied.

Voortdurende lezing van **Themis** zal menigeen voor schade vrijwaren.

Op het blad zijn geabonneerd: Rechterlijke Ambtenaren, Advocaten, Notarissen,
Deurwaarders, Bankiers, Kooplieden, Fabrikanten, Winkeliers en Particulieren.

Behalve op uitgebreide schaal in Nederland, wordt het blad ook gelezen
door verschillende Hollanders in Duitschland, België, Frankrijk, Engeland en
Oost-Indië.

Prijs per jaargang **f 4.—**. Los nummer franco na inzending van **f 0.50**.

Wie veel **Naamkaartjes** nodig heeft richtte zich tot de
Boekdrukkerij van R. M. SMITS te Middelburg.

De prijs is **60 cents** per **100** stuks in etui, fraai ivoor karton, keurige letter.
FRANCO Toezending. **Monsters** Op Aanvraag.

TELEF. 83.

Bericht van ontvangst der nieuwe

VOORJAARS- EN
ZOMERSTOFFEN.

SACHS & Co.,
Lange Poten 2-4,
DEN HAAG.

De ateliers onzer Kleermakerij staan onder leiding van een
bekwaam Weener Coupeur.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscuranten worden gratis op aanvraag toegezonden

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.

Van af f 3.— tot f 60.—.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.

70 pCt. vrachtesparing.

A. SCHARENBERG,

Hofleverancier.



GROOTSTE KEUZE

Thee- en Presenteerbladen,
THEESERVIEZEN,
Koffiestelletjes, Bonilloirs,
enz. enz., enz.

's-Gravenhage, Hoogstraat 15

NIJMEGEN.

„UNITAS”

Bureau van Administratie.

Hypotheken, Assurantie, Vaste Goederen.

Valkhof 3,

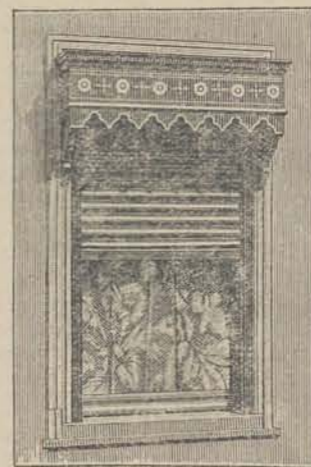
Telegramadres „Centrale”. Tel. Intero. 142.

Belast zich met het **Huren en Ver-
huren, Kopen en Verkoopen** van
vaste goederen in Nederland.

Directie:

De Centrale Effecten- en Administratiebank
en P. W. J. van der Schoot, gep. kap. O.-I. L.

Correspondenten gevraagd, waar nog niet
vertegenwoordigd



HEINEKEN'S

(Oudste) Glazenwasscherij
Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek.
Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag

Telefoonnummer 2478.

Amsterdam, v. d. Helststraat 1.
Utrecht, Potterstraat 20.

Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,

HAARLEM, Barteljorisstraat 32.

's GRAVENHAGE. Spui 12.

Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveautés voor elk seizoen.

STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKE PRIJZEN.

RAJAH-THÉE

de **Nationale Thee** bij uitnemendheid,
is een product van **NEDERLANDSCH-INDIË.**

Overall verkrijgbaar à f1.50, f1.25, f1.— en f0.80 per pond.
in pakken à 4, 2, 1 en 1/2 ons.

Luxe-blikken à 2 1/2 ons 75, 60 en 50 cts.

RAJAH-THÉE wordt des namiddags geschonken
in den winkel van „Boeatan” Plaats.

Vraagt

de bekende

Saucen en



Uw Leverancier

Groenten, Soepen,

Zuren van de Firma

TIELEMAN & DROS, Leiden.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPEL.

Fabriceeren alle Gecomprimeerde Geneesmiddelen,
Huis- en Plantageapotheken, Handapotheken voor Doctoren en Mijnwerkers.

Gecomprimeerde Photo-Artikelen.

CASCARA-PASTILLES } zeer aangename laxeremiddelen.
WONDEROLIE-PASTILLES }

INDISCHE GENEESMIDDELEN STEEDS VERSCHÉ AANVOER.

LEVERANCIERS VAN MEERDERE REGERINGEN.

Zie aanbevelingen Nederl. Roode Kruis, Dr. Romeyn, Prof. Kortweg

Dr. Lingbeek, Dr. v. d. Capellen, enz. enz.

Bijna ieder geneesmiddel kan in gecomprimeerden vorm gemaakt worden.

Vraag slechts ons Fabrieksmerk. Te bekomen bij alle Apothekers.

S. SPIJER & Co.

Magazijnen in Goud, Zilver, Diamanten, Horloges, enz.

Specialiteit in Oud-Hollandsch Zilver.

Groote sorteering Tafelzilver.

Uitgebreide collectie in gouden Trouw- en Verlovingsringen.

Ateliers voor het zetten van Diamanten enz.

Spuistraat 26, Passage 59, Schoolstraat 7,
's-Gravenhage.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCHÉ LLOYD”

Maldienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia
1904	1904	1904	1904	1904	1904
Lawoe	28 Mei	9 Juni	14 Juni	3 Juli	5 Juli
Ardjeeno	11 Juni	23	28	17	19
Goentoer	25	7 Juli	12 Juli	31	2 Aug.
Merapi	9 Juli	21	26	14 Aug.	16
Gede	23	4 Aug.	9 Aug.	28	30
Oengaran	6 Aug.	18	23	11 Sept.	13 Sept.
Sindoro	20	1 Sept.	6 Sept.	25	27
Salak	3 Sept.	15	20	9 Oct.	11 Oct.

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co., Rotterdam.**

De Agenten: **Eijkensluyters & Tromp** Anna Paulownastraat 1 d, 's-Gravenhage.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Al.